

FOLCLORUL – MIJLOC DE EDUCAȚIE

STAFIU Natalia, doctorandă, Universitatea de Stat din Tiraspol, Republica Moldova

SILISTRARU Nicolae, dr. hab., prof. univ.,

Universitatea de Stat din Tiraspol, Republica Moldova

Rezumat. *Pedagogia populară este conștiința socială a poporului, care a apărut și s-a dezvoltat pe baza generalizării faptelor oamenilor, care nu au avut o pregătire specială pedagogică. Poporul a fost cel care a creat mijloace optime de exprimare a ideilor, în acest sens, pedagogia populară, în pofida caracterului complex, nu este lipsită de un sistem: mijloace metode și procedee. Bogata cultură spirituală, acumulată de popor în decursul veacurilor, a format și formează baza inițială de la care a pornit dezvoltarea mai multor ramuri ale științei moderne.*

Abstract. *Popular pedagogy is the social consciousness of the people, which appeared and developed based on the generalization of the facts of the people, who did not have a special pedagogical training. It was the people who created the optimal means of expressing ideas, in this sense, popular pedagogy, despite its complex nature, is not without a system: means, methods and procedures. The rich spiritual culture, accumulated by the people over the centuries, has formed and forms the initial basis from which the development of several branches of modern science began.*

Cuvinte-cheie: *Pedagogie populară, folclor, artă populară.*

Keywords: *Folk pedagogy, folklore, folk art.*

Introducere

Pedagogia populară este o disciplină și un tip de activitate a adulților în educarea tinerei generații, totalitatea și interconectarea ideilor, viziunilor, opiniilor, credințelor, precum și abilitățile și obiceiurile poporului asupra dezvoltării educației și formării tinerei generații, reflectate în arta populară. Folclorul fiind principalul mijloc al pedagogiei populare.

Folclorul este o comoară națională neprețuită, acesta este un strat uriaș de cultură spirituală, care a fost format prin eforturile colective ale multor generații de-a lungul mai multor secole. La etapa actuală a renașterii naționale, este necesar să ne întoarcem la ceea ce a fost realizat de strămoșii noștri.

Folclorul național românesc, este unul dintre cel mai bogat, fiind saturat cu experiență pedagogică și înțelepciune populară. Pe baza folclorului a fost creat un strat imens de idei etico-pedagogice: respectul față de bătrâni, sângele, toleranța, bunăvoință, omenie, îngăduință față de opiniile altora.

Folclorul cu conținut educațional, tradițiile, sărbătorile – acestea sunt acele concepte, care au un impact uriaș asupra formării unui caracter național. La dezvoltarea creativității copiilor și tinerilor contribuie epopeile, basmele, legendele. Proverbele și zicătorile pot servi drept bază pentru precepte morale, contribuind la dezvoltarea gândirii, logicii, interesului pentru istoria și cultura

poporului. Astfel, folclorul este principala sursă de cunoștințe despre principiile educației care s-au dezvoltat în cultura diferitor popoare. Caracterul figurativ și simbolic al folclorului, impactul său asupra sferei emoționale și senzuale a personalității, îl fac cel mai adecvat mijloc discret și în același timp eficient de influență educațională.

Conceptul și esența folclorului

Termenul „folclor” (tradus ca „înțelepciune populară”) a fost introdus pentru prima dată de omul de știință englez W.J. Toms în 1846. La început, acest termen acoperea întreaga cultură spirituală (credințe, dansuri, muzică, sculptură în lemn etc.) și uneori materială (locuință, îmbrăcăminte) a poporului. În știința modernă nu există unitate în interpretarea conceptului de „folclor”. Uneori este folosit în sensul său original: o parte integrantă a vieții populare, strâns împletită cu celelalte elemente ale sale. De la începutul secolului al XX-lea termenul este folosit și într-un sens mai restrâns, mai specific: artă populară verbală [4].

Folclor (folclorul englez) - artă populară, cel mai adesea este orală; activitatea de creație colectivă artistică a oamenilor, care reflectă viața, opiniile, idealurile acestora; poezie creată de popor și existentă în rândul maselor de popor (povesti, cântece, anecdote, basme, legende), muzică populară (cântece, melodii și piese instrumentale), teatru (drame, piese satirice, teatru de păpuși), dans, arhitectură, meșteșuguri [4].

Potrivit lui B.N. Putilov (folclorist-călător rus), există cinci variante principale ale semnificației conceptului de „folclor”:

1. folclorul ca combinație, varietate de forme de cultură tradițională, adică sinonim al conceptului de „cultură tradițională”;
2. folclorul ca complex de fenomene ale culturii spirituale tradiționale, realizate în cuvinte, idei, reprezentări, sunete, mișcări. Pe lângă creativitatea artistică propriu-zisă, ea acoperă și ceea ce se poate numi mentalitatea, credințele tradiționale, filozofia populară a vieții;
3. folclorul ca fenomen al creativității artistice a poporului;
4. folclorul ca sferă a artei verbale, adică domeniul artei populare orale;
5. folclorul ca fenomene și fapte ale culturii spirituale verbale în toată diversitatea lor [2].

Cea mai restrânsă, dar și cea mai stabilă dintre aceste definiții este cea care o leagă în principal cu genurile de artă populară orală, adică cu expresia verbală. Aceasta este într-adevăr cea mai dezvoltată zonă a folclorului, care a adus o contribuție uriașă la dezvoltarea științei literaturii - un descendent direct, „succesor” al artei populare orale, asociat genetic cu aceasta [4].

Conceptul de „folclor” înseamnă și toate domeniile artei populare, inclusiv cele cărora acest concept nu se aplică de obicei (arhitectură populară, arte și meșteșuguri populare etc.), întrucât reflectă un fapt incontestabil, toate tipurile și genurile de profesioniști.

Cele mai vechi tipuri de artă verbală au apărut în procesul de formare a vorbirii umane în epoca paleoliticului superior. Creativitatea verbală în antichitate era strâns legată de munca umană și reflecta idei religioase, mitice, istorice, precum și începuturile cunoașterii științifice. Acțiunile rituale, prin care omul primitiv căuta să influențeze forțele naturii, soarta, erau însoțite de cuvinte: se pronunțau vrăji, conspirații, se adresau diverse cereri sau amenințări forțelor naturii. Artă cuvântului era strâns legată de alte tipuri de artă primitivă - muzică, dans, artă decorativă. În știință, acest lucru se numește „sincretism primitiv.” Urme ale acestuia sunt încă vizibile în folclor.

Pe măsură ce omenirea a acumulat din ce în ce mai multă experiență de viață care trebuia transmisă generațiilor următoare, rolul informațiilor verbale a crescut. Separarea creativității verbale într-o formă independentă de artă este cel mai important pas în preistoria folclorului. Folclorul era o artă verbală, organic inerentă vieții populare. Scopul diferit al lucrărilor a dat naștere genurilor, cu diversele lor teme, imagini și stil. În perioada cea mai veche, majoritatea popoarelor aveau tradiții tribale, cântece de muncă și rituale, povești mitologice, conspirații. Evenimentul decisiv care a deschis granița dintre mitologie și folclor propriu-zis a fost apariția unui basm, ale cărui intrigi erau percepute ca ficțiune.

De mii de ani, folclorul a fost singura formă de creație poetică între toate popoarele. Dar chiar și odată cu apariția scrisului timp de multe secole, până în perioada feudalismului târziu, creația poetică orală a fost răspândită nu numai în rândul oamenilor muncii, ci și în rândul păturilor superioare ale societății: nobilimii, clerului. Apărând într-un anumit mediu social, lucrarea ar putea deveni proprietate națională.

Trăsături specifice ale folclorului

Colectivitatea este una dintre cele mai importante caracteristici specifice ale artei orale populare. Fiecare operă de artă populară orală nu numai că exprimă gândurile și sentimentele anumitor grupuri, ci este și creată și distribuită colectiv. Cu toate că, procesul de creație al folclorului era colectiv, aceasta nu presupune că indivizii separat nu au jucat niciun rol. Maeștrii talentați nu numai că au îmbunătățit sau adaptat textele existente la condiții noi, dar au creat unele cântece, basme, care, în conformitate cu legile artei populare orale, au fost distribuite fără numele autorului. Odată cu diviziunea socială a muncii, au apărut profesii deosebite asociate cu crearea și interpretarea de lucrări poetice și muzicale (rapsozi greci antici, guslari ruși, kobzari ucraineni, akyn kirghizi, ashugs azeri, etc. chansonniers francezi etc.). Colectivitatea nu este un simplu co-autor, ci un proces lung special de îmbunătățire a cântecelor, basmelor, legendelor, proverbelor și zicătorilor. Începutul colectiv în folclor nu este opoziția individului, ci se caracterizează printr-o combinație organică a colectivului și a individului, în timp ce colectivitatea nu interferează cu manifestarea abilităților individuale ale scriitorilor și interpreților.

Forma orală a existenței folclorului este legată organic de colectivitatea artei populare. Folclorul a apărut mai devreme decât scrisul și a existat inițial doar în transmiterea orală. Forma

orală a existenței poeziei populare duce la apariția unor variante ale aceleiași opere folclorice - aceasta este o altă trăsătură specifică a folclorului - variabilitatea.

Lucrările de folclor diferă de ficțiune prin particularitățile formei lor artistice. Aceste trăsături includ, în primul rând, poetica tradițională dezvoltată de oameni de-a lungul secolelor. Simbolurile populare tradiționale, epitetele constante, metaforele conferă artei populare o aromă specifică.

Folclorul diferă de literatura scrisă prin particularitățile tipificării. Literatura se caracterizează prin crearea unor personaje tipice într-un cadru tipic. Un personaj tipic, care reflectă principalele trăsături ale mediului său social și ale epocii sale, se manifestă prin calitățile individuale ale eroului, printr-o înfățișare individuală și unică. Imaginile artei populare orale nu au o astfel de individualizare.

Funcțiile folclorului

Folclorul ocupă un loc special în cultura națională și în cazul în care analizăm funcțiile care le îndeplinește, observăm că acestea sunt:

1. estetică;
2. educativă;
3. cognitivă.

Funcția estetică a folclorului constă în faptul că formează un gust artistic la copii, dezvoltă capacitatea de a aprecia și înțelege frumosul și contribuie la formarea unei personalități dezvoltate armonios.

Esența funcției educative constă în faptul că arta populară orală, fiind un mijloc de pedagogie populară, formează calitățile unui caracter uman. Proverbele, zicale, basme sunt pline de un înalt sens moral și etic și oferă evaluări caracterologice ale unei persoane din punctul de vedere al „binelui” și „răului”.

Valoarea cognitivă a folclorului constă în faptul că este o modalitate pentru un copil de a se familiariza cu lumea exterioară.

În ceea ce privește educația, trebuie să menționăm că, în primul rând, folclorul contribuie la aprofundarea cunoștințelor despre cultura spirituală populară în trecut și prezent. Folclorul ne introduce în viața, tradițiile și obiceiurile poporului propriu și ale „poporului vecin” [3].

În al doilea rând, cu ajutorul folclorului, se realizează asimilarea normelor și valorilor culturale morale și comportamentale consacrate în cultura unui popor. Normele și valorile morale și comportamentale sunt exprimate într-un sistem de reprezentări. Dezvăluind caracterul personajelor de basm, aprofundând în esența acțiunilor lor, copilul înțelege ce este bine și ce este rău, determinând astfel cu ușurință simpatiile și antipatiile, înțelege ideile populare despre frumusețea umană. Proverbe și zicale populare înțelepte informează despre normele comportamentale.

În al treilea rând, cu ajutorul folclorului, se poate cultiva o atitudine respectuoasă față de cultura propriei etnii, precum și o atitudine tolerantă față de alte culturi etnice. Studiind folclorul, copilul realizează că oamenii sunt creatorii, fondatorii moștenirii culturale cu care trebuie să ne mândrim și să-i admirăm.

Așadar, folclorul contribuie, de asemenea, la dezvoltarea gustului estetic. Copilul simte frumusețea gândirii populare, are nevoie de a comunica cu oamenii. El caută să înțeleagă ce mijloace folosesc oamenii în munca lor și încearcă să le aplice în viitor [1].

Concluzii

Experiența educației populare în rândul tuturor grupurilor etnice, națiunilor și popoarelor este foarte bogată. Această experiență se caracterizează prin aproape aceleași cerințe pentru calitățile personalității care se formează și sistemul mijloacelor de creștere și educare a acesteia. Este un fel de (comună întregii omeniri) înțelepciune populară, un sistem de valori universale, dovedit de-a lungul secolelor.

Este în zadar să credem că arta populară orală a fost doar rodul petrecerii timpului liber. Era demnitatea și mintea oamenilor. Ea i-a format și întărit imaginea morală, a fost memoria sa istorică, hainele de sărbătoare a sufletului său și i-a umplut de profund conținut toată măsura vieții, curgând după obiceiurile și tradițiile asociate cu munca sa, natura și venerarea părinților și bunicilor.

Folclorul joacă un rol important în educația copiilor. Împărțirea lui în genuri permite copilului la o anumită vârstă să-și îmbogățească lumea spirituală, să dezvolte patriotismul, respectul pentru trecutul poporului său, studiul tradițiilor acestuia, asimilarea normelor morale și de comportament în societate [3].

Folclorul dezvoltă vorbirea orală a copilului, îi influențează dezvoltarea spirituală, imaginația. Fiecare gen de folclor pentru copii învață anumite standarde morale. Deci, de exemplu, un basm, asemănând animalele cu oamenii, îi arată copilului normele de comportament în societate, iar basmele dezvoltă nu numai imaginația, ci și ingeniozitatea. Proverbele și zicătorile îi învață pe copii înțelepciunea populară care a fost testată de secole și nu și-a pierdut relevanța în timpul nostru. O epopee este o narațiune eroică despre evenimente care au avut loc în antichitate. Și, deși epopeele nu sunt atât de ușor de perceput de copii, ele au drept scop cultivarea respectului față de oamenii din trecut, studierea tradițiilor și comportamentului oamenilor în orice moment, a patriotismului poporului, care, în ciuda tuturor, au rămas credincioși patriei și au apărat-o în toate modurile posibile [1].

Astfel, introducerea unui copil în cultura populară începe din copilărie, unde sunt puse conceptele de bază și exemplele de comportament. Moștenirea culturală se transmite din generație în generație, dezvoltând și îmbogățind lumea copilului. Folclorul este un mijloc unic de transmitere a înțelepciunii populare și de educare a copiilor în stadiul inițial al dezvoltării lor.

Bibliografie

1. Baturina, G.I., Kuzina, T.F. Pedagogia populară în educația preșcolară. M., 1995. 72 p.
2. Berezhnova, L.N. Etnopedagogie: manual. indemnizație pentru studenți. Ed. Centrul „Academia”, 2013. 240 p.
3. Silistraru, N. Etnopedagogie și educație. Chișinău, 2021. 423 p.
4. Zueva, T.V., Kirdan, B.P. Folclorul rusesc: Un manual pentru instituțiile de învățământ superior. Ed.: acad. RAE Yu. G. Kruglov, Science, 2002. 400 p.